„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
За Србију (у сребру).
за годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од свакэ врсте оваких ситних слова за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ у Нови Сад.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 8. У Новом Саду у среду 13 (25.) јануара 1882. ГОДИНА XVII.

ИМЕНОВАНИ ПАТРИЈАРХ.

Имамо сада дакле именованога патријарха, а не вољом народа у смислу наших привилегија и у смислу државних закона и устава наше цркве гласом народа изабранога.

Ово је јединствен пример у скоро двестагодишњој повесници наше цркве у овој држави!

Потомство ће овај догађај и ово време у повесници нашој жалосним словима забележити. Нисмо и нећемо да будемо песимисте, те да држимо, да је стародавно и скоро још једино право, које је народ као народ вршио, право избора врховне црквене поглавице, из наших руку за свагда одузето и изгубљено. Ко познаје историју народа, — тај знаде уједно и то, да је свака сила за времена, и да народи, ако су и згњечени и потиштени, лако не умиру, и у дугом времену свога живота долазе још до онога, што им је сила и власт јачега негда одузела. Најеклатантнији пример за ову нашу поставку пружа баш сама повесница нашег народа, а пружа нам га у најновије доба и судба наших данашњих господара, Мађара. И зато баш што имамо у сопственој историји доказа о будној свести и о беспримерној истрајности нашега народа, ми још не очајавамо о судби наше цркве и народа, него само жалимо тренутак, што је данас у животу наше цркве наступио.

Ми смо још изодавна уочили стреле, што их је државна власт за аутономију наше цркве спремала, али живећи у уставној држави, и ослањајући се на своја привилегијама условљена, законима ујемчена и дугом праксом освештана права живили смо у тој нади, да ћемо се, ако и малени, у бедемима и кланцима тих права према претећој навали одржати моћи. А уверени смо, да би се заиста и одржали, да се није у нашој средини нашао Ефијалт, који ће да покаже стазе и путање, којима се нашем праву за леђа доћи може.

Да државна власт ступа са неповерењем нашој цркви на сусрет, томе се нисмо ни мало чудили, јер државна власт није уопште пријатељ цркви и црквеноме животу, — али да се у самоме крилу, и баш међу начелницима цркве налази људи, који ће слободу цркве државној власти да напусте, томе не можемо доста да се начудимо.

Но наша црква није стојала у обичном одношају цркве према држави, него је имала своја ексцепционална права, с тога се толико дуго крхало и ломило, док се није преломило на уштрб и штету наше аутономије.

Уставна угарска влада узела је на своју одговорност, да саветује круни неконституцијоналан чин. И ако је на сваки начин влада одговорна за овај корак круне, у овој ствари пада тим још већа одговорност на њу, што је сам кр. поверених депутацији новосадске муниципије изјавио, да се Њ. Величанство дуго устезало, да учини неконституцијоналан чин, али да су га његови саветници о противном уверили, и тако је влада не само формалну, него и стварну одговорност на себе примила.

Црква сама по себи има своју слободу, коју државна власт респектовати мора, а наша црква има још и своја особита права, с тога ми стојећи на праву наше цркве не можемо ову повреду наших црквених и народних права с муком и ћутањем прећи. Српски народно-црквени сабор би зацело противу овога своју ограду уложио, да му се за то прилике дало; у осталом већ у одлуци, коју је пре публиковања рескрипта донео, лежи ограда противу кршења аутономних права, противу повреде, која се у самоме вршку наше аутономије догодила, те се под овим може разумети и ограда противу самога наименовања, кога је публиковање тек затим следовало, дакле ограда nunc pro tunc.

Но и кадгод буде народнога сабора, ми смо уверени, да ће се овај свагда противу учињене повреде оградити, и своје одузето право рекламовати. И не само представништво цркве и народа, него сваки поједини Србин, становник и грађанин ове државе мора се у своме срцу дубоко увређен осетити.

Кр. комисар рекао је у својој беседи после публикованог рескрипта, да Њег. Величанство очекује, да се епископ Герман Анђелић од свиколиких, у свезу карловачке митрополије спадајућих сљедбеника гр. ист. вере — и то како свештеничких тако и световних — за архијепископа-митрополита и српског патријарха призна, и да му се свако са овим достојанством по цркви скопчано поштовање и покорност од свакога одаје.

Лојалност српског народа и оданост његова према владајућем дому и сувише је позната, а да би се у ову и посумњати могло. Та лојалност је управо историјска, традицијонална. И српски народ неће нигда са светлом круном у сукоб доћи, али ће и своја права свагда достојно одбранити знати.

Нама је врло добро познато, да би само нашим непријатељима у прилог ишло, да се у српском народу створи фактичан отпор против новог чина именовања и противу именованог патријарха, онакви отпор, како га дволични и безначелни сарадник „П. Лојда“ себи замишља. Шта више свакога уверити можемо, да то бити неће.

Али можемо и о томе уверити сваког па и саму високу владу, да она није у стању у срца српска улити љубав и поштовање према именованоме патријарху, кога је глас народа осудио и који противуканоничним начином, наслоном на државну власт долази на крму српске митрополије.

Свакојако је то дело савести, оће ли и може ли ко известно лице за свога правога пастира и архипастира признавати, а савест је поље, на коме praetor non judicat, него је судија сваки сам себи. Покорност се може захтевати и изнудити, али љубав и поштовање неда се изнудити. Именовани патријарх може управљати митрополијом, али оће ли га предусретати љубав његове пастве, и оће ли га пратити поштовање народно, оно право из срца извирује поштовање, — то је ствар, о којој ће православна савест сваког појединог православног Србина имати да суди.

На именованога патријарха пала је већ одавно грозна сумња. Његова божићна посланица од пре две године дана кипти од силних цитата, повађених из латинскога текста библије и из ритуала римске цркве, и то није никада опровргнуто. Је ли Анђелић на каквој клизавој, по цркву опасној стази, — о томе не може судити државна власт него хришћански православни свет.

Ми знамо много интересантних, управо пикантних ствари из живота Германа Анђелића, и нисмо их хтели обнародовати с тога, што смо и сувише деликатни били према достојанству једнога епископа. Те белешке почивају и дан данас у нашој архиви. Оне су најлепша илустрација живота именованога патријарха, а људи се — па ма то били и сами епископи и патријарси — једино по своме животу цене и уважавају.

А у данашњем деветнајстом веку људи се мере и по томе, колико теже за просветом и културом. Нарочито се то захтева од слугу божјега олтара, а пре свега од црквених великодостојника. Наш народ показао је да уме много жртвовати за своју просвету. О свом новцу и о свом зноју подигао је многе просветне заводе, и тамо, камо је и сиромашак свој од уста заштеђени новчић прилагао, не видесмо ми прилога епископа Германа, ма да га је народ добро наплатио и ма да црквено право учи, да епископима с тога богате дотације давати треба, што су позвани да добра чине и просвету дижу. Од свега овога не видесмо ми ништа, док смо с друге стране извештени били о многим скупоцепим даровима, што их је епископ Герман за друге сврхе чинио. А напредан свет и по овоме цени људе и одређује према њима меру љубави и поштовања.

Ми смо осим тога уверени, да се државна власт није у владику Анђелића заљубила, него да је он по свој прилици по цену великих обећања на рачун наше аутономије до данашњег свога положаја дошао. И сада наступа тренутак, где Анђелић мора да се одужује. А то је управо оно, што нас у голему бригу баца.

Дао би бог да ми немамо право, али време ће, и то најближа будућност показати именованога патријарха у правој светлости.

Епископ Анђелић рекао је сам једном приликом да код нас наступа „Statskirchenthum“. А то значи да је државна превласт поклопила слободу наше цркве.

У таквим околностима стоји пред именованим патријархом ова алтернатива: или непрестано наслањати се на државну власт и тиме изневеравати се својој цркви, или, ако буде хтео у обрани црквених права државној власти опрети се, да по примеру патријарха Ивачковића, а по теорији, коју је он сам створио, умировљен буде.

Ако буде прво, именовани патријарх понеће сам собом у гроб клетву народа, буде ли пак друго, може бити уверен, да ће народ бити последњи, који ће на то зажалити, јер док је скидање Ивачковића садржавало у себи повреду аутономије, пензионовање Анђелића не би тако сматрао, јер у њему не може данас гледати друго него државног чиновника, коме је извор његове духовне власти у државној власти, и коме држава оно, што му је дала, без повреде наших аутономних права слободно и одузети може.

Перспектива дакле у будућност наименованога патријарха ово је: или клетва народа после смрти, или још пад за живота.

*

Угарска и њена српска црква.

Под тим насловом доноси градачки „Тагеспост“ чланак од 19 јануара, који овако гласи:

„Као што имаде приватних особа, које поседавају ретку умешност, да баш у данима своје највеће нужде товаре себи на врат нове забуне, тако стварају и неке државе таку вештину, да се баш у данима своје потиштености на све стране ангажују — и овима припада у првој линији Угарска. Сретни дани министарства Тисиног, које му донеше последњи избори, већ се клоне крају. Земља се већ љуља под владиним ногама, финансије почињу опет бриге задавати, десерција захваћа редове владине странке, и ако сви знаци не варају, настаће у Угарској опет она корупција, која је сваки пут проузроковала у земљи дуготрајну грозничавост. И у том тревутку, у најозбиљнијем, кога Угарска одавна има да претрпи, не зна Тиса ништа боље, већ да започиње са српским држављанима нов црквени конфликт, који не може никако овлаш ни лако проћи, који шта више под сваким околностима мора бити тврдокоран и чије последице тек врло лако могу прећи на оно поље, на коме и на истоку престаје религија а почиње велика политика.

Наши читаоци знају тек ове српске црквене распре. Да би доскочила политичној опозицији Срба, уклонила је угарска влада још пре неколико година седог патријарха Ивачковића, и предаде његову функцију владици Анђелићу, млађем човеку, који је радо вољан, да за повишење своје владичанске моћи и ограничење црквене автономије потпомаже политичне циљи Угарске. Да ли је Угарска за ту меру правомоћна или не, то није за лајике још разбистрено, ма да су црквени и државни правници због тога силно мастило потрошили; али то стоји, да је она учинила велику политичну погрешку, која би иста така остала, све да се формално и налазила у праву. Јер српски народ дође у грозничаво узбуђење и спремаше се за отпор. Он искаше сазив сабора; Тиса одбијаше то. Он уложи у својим синодима свечани протест; ови буду затворени. Али на послетку синоди не могаше бити просто укинути и једном се мораде и конгрес сазвати — тако да је стање угарске владе доста критично изгледало.

Тада јој судба још једном пружи изласка из овог самовољног теснаца. Стари Ивачковић умре, функције Анђелићеве, који је поред првога само као администратор деловао, престадоше саме од себе и Тиса могаше предузети нов избор, без да му је нужда била, да се малодушно натраг повуче испред својих српских противника. Па то се и збило, али тако одвећ невештим начином, да је конфликт, који је последњим издахом патријарха Ивачковића могао свршен бити, сада захватио много дубља корена, него икад до сад. Два пута је сабор патријарха бирао, два пута је изабранима одречено потврђење, ма да је физична старост ових избраника пружала нужна јамства против каквих изгреда. По трећи пут се сабор морао састати, али не, да на ново бира, већ просто да чује, како је сад патријарх наименован.

Па ко ће бити тај сретни именовани? Нико други већ онај Анђелић, чије је наименовање за администратора бацило буктињу узбуђења међу народ српски, онај исти Анђелић, за кога угарска влада свим напором при она два пређе споменута избора не могаше набавити више него смешну мањину гласова, — Анђелић, за кога се данас без претеривања може рећи, да он није повереник, него неповереник српских црквених општина у Угарској.

Тиса тврди, да има права на именовање, јер два избора не могоше до резултата успети, а Срби му поричу то право. Дакле опет предстоји распра о српском црквеном уставу, и опет мора непристрастан посматрач доћи до тог уверења, да угарска влада чини велику погрешку, ако из можда нејасних параграфа српског црквеног устава узима оружје против живог права у садашњости. И кад би Тиса не један пут, већ десет пута био у праву, да у таком случају избора супституујише наименовање, то би му опрезност налагала, да баш данас то право неизвршено остави, — данас, када најмања капи може препунити чашу и када једна једина погрешка не ће моћи за толико година залечити конфликт.“ (Један пасус, што овде долази, изостављамо. У.)

Бокељско-херцеговачки устанак.

Да српски свет има сваки дан прилике, да из овог листа разабира, шта се све збива на југу и југо-западу Аустро-угарске монархије, сваки бисмо дан могли дотичне рапорте почињати речима, да се бокешко-херцеговачки устанак шири, и то како простором, тако и жестином својом. Сад већ нема више сумње, извесно је, да је устанак и југозападни кут Босне захватио, и можда ћемо за који дан бити принуђени, да овој рубрици дадемо пространији наслов. Да ће устанак и Босну захватити, то се могло знати не само по досадашњим вестима, које казиваху, да је и онде крвца из земље проврела, него судити и по општим приликама, каке су у Босни понос ној настале. од како је окупаторка почела онде вршити „јевропски мандат.“ Богату Босну сматрало је Аустро-угарско чиновништво за Елдорадо, где се надало, да ће до миле воље моћи задовољити пожуду своју за „земним благом“, те је својим поступцима доводило народ често до крајности. С тога је врло разумљиво, што се из Брода јавља, на име да тамо приспевају силне породице и официра, што служе у Сарајеву и другим варошима босанским. И у Босни се дакле, где терен за устанак није тако згодан, као у Херцеговини, чаша стрпљења прелила, и народ, дотеран до крајности стрпљења, одмеће се у гору и планину, да последњим средством покуша одбранити потиштена си права, права народна и човечанска. Ако се Босна разбукти пламеном устанка, нема сумње, да се не ће онде бојак бити свом жестином распламтеле страсти, јер Херцеговину су до некле штитиле и саме врлети њене и забитост положаја, а од неситости и грабљивости туђе чувало је сиромаштво њено; али као Босна, тако ваља да ни једна земља под овим небом није страдала. Ако дакле бокељско-херцеговачком устанку и Босна придружи, онда ће то бити догађај, који може имати недогледних последица. Да богме, да те последице не могу бити по свакога добре, али по кога буду зле и пагубне, нека сам себи припише.

*

„Н. Сл. Преси“ пишу из Котора ово: „Била би обмана, кад би ко држао, да се отпор против уважања обранбене дужности ограничава само на северни део которског округа. Опћине Ублии Леденица, које Рисну припадају, па и целе опћине Ораховац и Камено, које Каштелновом припадају, са становништвом од 2255 душа, такође се прикључише покрету. Па и с обзиром на те околности немамо јасне слике о ситуацији у нашој

земљи, ако се не узму у обзир снаге, које имају чувене чете Стојана Ковачевића, бококоторског јунака. Чета Ковачевићева броји 150 момака, три друге чете, један под вођењем Љенићевим 50 момака, Шутићева чета 60 момака, а Милићева 40 момака. Ове чете четоваху до сад са свим независно једна од друге, али ће се при првом нападају на Кривошије оканути четовања и спојиће се са осталим усташима. За тим долази у обзир помоћ усташима са југа Боке; и тамо влада потмуло комешање. Места Мајине (876 становника), Побори (386 становника) и Браићи (591 становник) спадају Будви и стоје под упливом Ђуре Зеца, који је год. 1869 био заузео градић Станићевић у Жупи, и Вукала Мартиновића, који му је био на помоћи. Цела опћина Паштровића са 3059 становника стоји под упливом начеоника Вита Рађеновића. Ове поменуте опћине испочетка канда хтедоше да пристану на обранбену дужност, и тек сад почеше да се колебају, и ако се устежу, да се јаљно покажу, то оне чине из разлога целисходног, да не би први пали под строгост закона. Али се ваља основано бојати, да ће се у оном тренутку, када се буде силом поступило против усташа на северу, и ове опћине на југу подићи. Врло би било наивно, у томе се обмањивати, а ко познаје одношаје и начин мишљења у народу, тај се никако неће моћи обмањивати.

За доказ те тврдње навешћу ово:

Новембра 18 године 1881, у петак, беше пазар у Будви, и тамо дође нека чета, око 50 људи, из Браића, до зуба наоружана, у Будву и искаше од власти, да се одмах пусте она два домобранца, које је Будва дала, и који су у Будви осам недеља на вежби били. Окружни комесар у толико већма беше погружен, што је онда у Будви било само неких 30 војника и 4 жандарма. Да би избегао опасне немире, извести одмах домобранску команду и ова дозволи тим домобранцима, синовима неког Марта из Браића, да пођу дома. Ваља знати, да се опћина браићка подвргла домобранском закону; али чим се тамо дознало, да се Криношије томе противе, не хтедоше ни у Браића ништа више знати о домобранству и с тога искаху натраг та два рекрута.

Паштровићи, који би требали да даду двадесет и једног домобранца, ставише само тројицу; остали одбегоше, не зна се, куда. Онима од њих који беху сироти, дадоше имућнији путна трошка. Године 1869. држаху се Паштровићи са свим противно. Тада не само да нису Паштровићи учествовали при устанку, него, кад су усташи из Мајине, Побора и Браићи хтели да нападну на Будву, која тада услед одашиљања тамо лежећег батаљона против Кривошија остала без војске, скочише сви са ретким самопожртвовањем да обране варош, поседоше је војнички и одржаше је док се није вратила војска. Од оног доба не називају усташи и црногорска им браћа Паштровиће друкчије, већ издајицама отаџбине а то је погрда, коју сад хоће да скину са себе, те да се могу називати борцима и браниоцима свете патријотске ствари.

Да се и опћине у Жупи са 3707 становника спремају на сједињење са усташима, може се из тога видети, што још 6 домобранаца нису дали, а ови су у првом тренутку, када се ставише, добили дозволу, да могу тек 1. јануара 1882 војничку службу наступити."

Политички преглед.

Од силног покрета, што га двестраној монархији задаје бокељско-херцеговачки устанак, прорачунска расправа на уг. земаљском сабору тече тако рећи нечујно мимо редовне дневне кронике, и док ово пишемо, она је јамачно већ и свршена, јер претходне вести јављају, да ће се као јуче, у уторак завршити. Како ће се завршити, о том у садашњим парламентарним приликама у Угарској не може бити сумње — примањем прорачуна. Али и да није на југу покрета, овогодишња прорачунска расправа, која је иначе једна од најглавнијих, не би оставила за собом већа трага, него свака обична расправа, која се тиче важније ствари. У суботу је приликом расправе било речи и о народностима, а заподено ју је члан умерене опозиције Стајнакер. О томе моменту донећемо у броју, што долази, што више. По претходним вестима, Тиса је требао у понедељак одговорити на хелфијеву интерпелацију о бокељско-херцеговачком устанку. Извештај од оте седнице још није био дошао, док смо ово писали.

У Аустрији је највишим ручним писмом на предлог министра финанције постављена комисија од једанаест чланова, која ће испитати управне установе, па предложити, како би се исте што простијима могле створити и како би се у државном газдинству што више уштедело. За председника тој комисији наименован је гр. Хоенварто. Тим поводом подсећају „Б. Оп. Нов." на идеје, које је **Хоенварто о реформи политичке управе** у своје време развио у аустријском царевинском већу. „У седници заступничког дома од 14. (2.) новембра 1876.", пише поменути лист, „у главној расправи о гелерихову предлогу, који се тицао реформе управе, развио је гр. Хоенварто своје мисли у подужој беседи, коју је морао прекинути, јер му је на један мах позлило, али ју је довршио у седници, после што је прва дошла. Гр. Хоенварто изјави пре свега, да се подигнуте тужбе на завладалу суровост, на оскудно поштовање закона и др. не ће моћи уклонити поправком управе; томе је крв дух времена. Даље говораше опширно о добрим странама самоуправе, куђаше дуалистански управни систем, који државној власти одузима наредбу, автономним пак телесима извршбу, те на послетку препоручи управни систем, који би — кад би се, ако се тј. узмогне, уклонила установа окружних капетанија — автономним и земаљским властима дао већу самосталност, с условом, да државна власт, земаљско намесништво, сноси сву одговорност за сва њихова дела. Кад би се хоенвартове мисли извеле, то би значило, да се уводи чиновништво федерализма."

У овај мах бави се јавно мишљење у **Француској** двема стварима; једна је народно-економске природе, друга је политичка. О нашем богодављењу почеле су на париској берзи хартије у један мах тако падати, да је јавно имање за три дана изгубило пет милијарада динара. Природно је, да је тако грдан губитак узбунио јавно мишљење не само у Француској, него и ван ње, особито у пријатељице јој Инглеске, јер — као што је познато — те две понајкултурније земље склапају баш сад политичко-трговачки уговор. Но не само да се Французи уздају у своју икономску снагу, него се и сав поверљив стран свет нада, да ће Француска, та неисцрпна ризница, онако исто брзо накнадити тај губитак, као што се брзо опоравила и од глобе, што ју је Немачкој морала платити. Међу тим, париска опозицијона преса ухватила се за тај догађај, те га употребљује на своју руку, а противу Гамбете, доказујући, да су његови политички експерименти криви берзанском паду. Тај догађај није дакле могао Гамбета у гори час доћи, него у овај, кад се о томе ради, да се устав измени, као што он жели. И збиља, акције му падају, па за то његови официјозуси и трубе на уступ; по што се коморни одбор изразио против онаковог ревидовања устава, како министар-председник жели и како је законодавним телесима предложено, то су и они ударили у друге звуке. Таман се дознало, како ревизијони одбор мисли, таман и они стадоше писати, да ће се кабинет само онда склонити за политичке кулисе, ако свиколики ревизијони предлози буду одбачени. После тог изразише се владини органи још јасније; сад изјављују на име, да избор по листама није главно, него прво је питање, хоће ли ревизија устава бити потпуна или ограничена. Гамбета ће да богме бранити у комори делимичну ревизију и обарати не ограничену. По што пак ни сенат није за ово последње, то Гамбета има изгледа, да ће помоћу умеренијих републиканаца протурити своју мисао, ако не у заступничкој комори, а оно и пак у конгрессу. По томе би била отклоњена опасност, да ће нашој министарска криза, али Гамбета се не ће моћи опростити замерке, да је недоследан био. Ако није од искони мислио, да својој најживљој жељи задовољи и изборе по листи по што, по то протури, те тиме морално победи своје отворене и потајне противнике, није требао то начело ни метати у законски предлог о ревизији устава, тим мање, што би се то начело практички применило, тек по што садашњој комори истече мандат, а дотле би имао довољане времена, да обичним парламентарним путем створи нов изборни закон. Он је истина од они људи, који не знају чекати, али онда не треба на по пута застати, него до краја издржати.

После подуже почивке помаља се опет **папско питање** у редове дневне дискусије. Познати указ краља Виљема и предлози, што се тичу тако зване културне борбе у Немачкој, потисли су били то питање с политичког дневног реда; но као што рекосмо, оно се опет помаља, и то ватиканском вешћу, која вели, да папин државни тајник, стожерник Јакобини, израђује споменицу јевропским силама о папском питању. Тај ће документат бити одговор на питање, којим су неки јевропски кабинети пре неког времена искали од папе, нека им јасно каже и обележи, шта он тражи и захтева, па на основу тих захтева да се они упусте с талијанском владом у преговоре о међународном положају папином. Како берлинском „Нац. Цајтгу" из Рима пишу, папа назире у горњем питању лукавство неких сила, па не би хтео права свете столице да сведе у извесне границе, јер би тиме непријатељима цркве дао опасан прецеденс у руке. С тога многи не верују, да се израђује споменица о папинском положају, него веле, да је то ватиканска уједурма, срачуњена на то, да свету замаже очи, као да се Јевропа збиља заузима за папу. Талијани пак и талијанска влада нису ни мукајет свим тим вестима; они мирно раде своје домаће послове. Заступничка комора усвојила је 8. о. м. закон о реформи изборног реда, како га је сенат на неки мести изменио. И избори по листи уведени су у тај закон.

У два правца развија се **источно питање**, које почиње добијати све општији, међународни тип: у спољашњем и унутрашњем. У овом другом правцу долази у обзир унутрашња државна радња, која ће консолидовањем унутрашњих прилика сачувати земљу од оних трзавица, што беху досле повод страној интервенцији, туђему мешању. Прек лек унутрашњим неподобама за цело ће бити уставна и парламентарна владавина, која се сад у земљи ствара. Одговорна управа уништиће личну владавину и подсећи живаг чиновничкој корупцији, која је у Мисиру толико маха отела била и која је била повод народном незадовољству и побунама, а тиме посредно и повод туђем уплетању у унутрашње мисирске ствари. Мисирска комора сазвана је и она ради свој посао. Ма да она није на демократским начелима заснована јер су у њу бољари позвани, али она је и пак заметак, из кога се временом и пак може развити здрав представнички сустав. Тако комора иште за се право, да претреса и одобраза земаљски прорачун, и не ограничену одговорност министарску. Од министара изразила су се само двојица против овог последњег начела. Што се тиче међународне акције у мисирском питању, Порта је, протестујући противу познате акције западно-јевропских сила, упутила свог берлинског бечког и римског посланика, нека, кад поднесу протест-ноту, изразе наду, да ће Турска рачунати на моралну потпору тих сила. Осим берлинског, она су три кабинета одговорила на то и, како веле, на Златном су Рогу задовољни с тим одговором. Међу тим, и Француска и Инглеска договарају се, шта даље да чине у Мисиру и како да се у свакоме могућем случају владају. Веле, да су се са свим споразумеле, а споразум тај показаће се право у колективном, заједничком поступку противу портине протест-ноте.

Русија у 1881 години.

Париз, 3. јануара 1882.

Прошла је година покрај свега горкога искуства од 1878. 1879 и 1880 године у опште у Русији са неким изванредним очекивањем поздрављена. А и како је могло друкчије да буде, кад су се три главнија министарства, министарство просвете, финансије и унутрашњих послова налазила у рукама познатих либералаца; много се поговарало о плановима Лорис-Меликова, шта више проносио се и тај глас, да ће цар Александар II. у 26 години своје владе, да даде земљи устав. Одношаји са страним силама беху добри; Гледстон је победио Биконсфилда, а пријатељство немачкога и рускога цара је наду на мир само могло још да поткрепи. Заплете са Кином требао је да реши Маркис Ченг, кога у Петрограду очекиваху, а поред тога се већ у напред знало да ће војна против Туркмана по Русију добро да испадне. Истина да финансије нису баш понајбоље стајале, али осигурање европскога мира допусти, да се све силе приберу, и да се сва брига на унутрашње одношаје у земљи може да обрати. Русија је од свију држава требала највише мира, да би могла своје болести, нихилизам, и народну потребу да излечи, и по постојећим околностима се видело, да само до ње стоји, да ли ће мира и да ужива.

Кад се обазремо на одношаје од прошле године у Русији, то ћемо видити, да се у очекивању нисмо преварили. 17. јануара заузеше Руси под Скобељевим Геок-Тепе и Денгил-Тепе, опкопе народа Текскога, које су тако дуго опкољенима држали и више пута узалуд нападали. Бој око кључа земље Алал-Темке трајаше пуних 9 сахата и сврши се са потпуним поразом непријатеља, који је бацивши оружје умакао. Услед ових сјајних победа, поклонише се племена Темка цару, дадоше таоце и послаше посланике у Петербург. Међу тим је и пуномоћник Кине, Маркис Ченг стигао у Петербург, где је од цара 1. фебруара на аудијенцију примљен; а један дан доцније стиже и велики кнез Михајло са својом породицом из Кавказа, да прими, као што се у опште мислило и већ поверовало, важно државничко место, и то председништво у земскоме сабору, који је имао да се отвори. За председника државнога савета већ је био, и то још 1. јануара именован велики кнез Константин, а гувернерско место у Кавказу, где је дотле Михајло био, ваљало је да престане. Тако је концем јануара био мир у Ахал-Теке утврђен, Кина је била послала свога другога посланика и тиме показала да жели да се кулданско питање мирним путем реши, а долазак великог кнеза Михајла са породицом у Петербург, даваше у неку руку јемство, да ће се давнашња жеља свију слободоумни Руса да испуни, да ће земља да добије жељно очекивани устав. Али ово последње питање, које се баш почело да расправља, буде не, ким необичним догађајем у аули университета одложено. 20. фебруара као на дан године славе университета, догоди се нешто, где нису само ђаци, већ и силне женске и остали грађани учествовали, и то ово: министар просвете Сабуров буде нападнут ректор университетски у средини свога говора прекинут. Ђаци позиваху Сабурова да своју задату реч искупи, и да заведе обећане реформе. Ларма и гунгула беше велика, и министар буде више пута и ударен. Овај догађај, због кога су силни ђаци затварани, кажњени и са университета отпуштани, учини, да се земски сабор који је требао 3 марта-као на дан, када је Александар II. на престо ступио, да буде сазван, одложи на 10. март, као на дан рођења самога престолонаследника. Али ни овога дана не изађе царски указ, и то као што веле, на жељу самога царевића.

Цела је ова ствар спречена грозним догађајем. Цар Александар II. буде 13. марта у $1^3/_4$ часа по подне, када се баш, враћајући се из палате велике кнегиње Катарине, дуж катарининог канала возио; од бомбе које нихилисте пред кола бацише рањен, после не пуна два сахата цар издане. Неописано беше огорчење против злочинаца, али још је готово већа жалост овим догађајем настала у осталој Европи. 14. марта изађе престони манифест Александра III. а указом од истога дана би велики кнез Владимир постављен за команданта гарде. 16. марта буду пронађени кобозевски лагуми, те се тиме уједно и доказа, да се није довољна енергија показала, да се цар спасе, и ако се знало за намере нихилиске. Пребацивало се тада и Лорис-Меликову, да није пазио као што треба, на оно што му је јављено, и говорило се, да није требао да допусти цару да из двора тога дана изађе. Лорис-Меликов се баш у то доба налазаше код Валујева. Па кад је прва бомба пукла, скочи [Валујев зачуђено и запита, шта је то? Међу тим пуче и друга бомба, и Валујев ће застрашено рећи: „то је атентат!" на што ће Лорис Меликов са свим ладно да одговори, да на тако шта не треба ни помишљати, пошто је све нужно учињено. На скоро за тим ступи и гласник са грозном вести у собу. Лорис Меликов беше осетио и сазнао, да је крив, и замоли за отпуст, али га цар са овом молбом одбије. Процес Мравинско-Теглев-Фурсов доказа у осталом да је у неку руку за овај догађај одговоран не само Лорис Меликов, већ и варошки капетан Федоров.

Ступање Александра III. на престо, обзнањено је званично осталим силама окружницом коју је Гирс саставио. Из овога прогласа видило се, да ће Русија с поља мирну политику да води и да ће сву бригу да обрати, на решење унутрашњих заплета. Мртво тело Александра II. буде међу тим пренесено у катедралу св. Петра и Павла, и осам дана доцније погребено у породичкој гробници. Око овога дана достави и екзекутивни одбор ове тајне силе онај познати „јавни проглас Њ. Величанству Александру III." у ком су назначени услови, под којима ће социјалисте да положе оружје и да постану верним поданицима. Они захтеваше устав и потпуну амнестију за све политичне кривце. Али, да ли је Александар могао, да ли је смео да изда амнестију убицама свога оца? Из многих разлога он то није могао да учини, и нова влада је шта више одлучно показала, даће вође и виновнике најстрожије да казни. Цар постави Баранова за варошког капетана место Федорова јер је држао, да ће исти већу енергију моћи да развије. Баранов донесе нове реформе за полицију, постави савет двадесеторице и постане доцније гувернером у Архангелску. Барановљеве реформе осташе не извршене, јер влада поче још строжије мере да употребљује. 6. априла буде Сабурову, а 8. министру домена Ливену дозвољено поступање. Влада удари на пресу, цензура поче да грози, „Смоленски весник" би забрањен, а „Порјадок", „Голос" и „Страна" добише опомене.

Цар се већ концем марта био преселио у Гачину, где је са свим мирно са својом породицом живео; и само изванредне околности могоше цара да покреву, да иде у Петербург, где се и у том случају само неколико часова задржаваше. Ускрс прође на миру, али већ на неколико дана појавише се у јужној Русији они немири, који су познати под именом „гоњења Чивута." Први се немири појавише у Јекатеринославу. На скоро па се почеше и у гувернији кијевској, харковској и одеској да буне. Једва се тешком муком могаше немир да угуши. Овај покрет пак још није угушен, и не треба много, па да се ватра опет разгоре. А то довољно показаше изгреди у Варшави У томе дође и месец мај, и свуда се свет зачуди, када се пронео био глас, да ће и ове године да се држи мајска парада. У вароши се говорило много о царевим намерама, и једни мишљаху, да ће цар да отпусти дуг ратарима, а други да ће да даде устав. На стотине хиљада душа беше по улицама, па још када се чуло, да се народу дели изванредни број „Правителственога весника" то је свако са жудњом очекивао, да види шта се у „Весниву" вели. Али то не беше устав, већ познати манифест Александра III. који је са свим у апсолутистичкој форми био састављен. Лорис-Меликов, Абаса и Миљутин дадоше оставке. На место првога дође Игњатијев, а остале наскоро заменуше Бунге и Воровски. Из овога се манифеста видело, да Катков и Аксаков имају код цара великога уплива. Нихилисте одговорише на манифест прокламацијом, у којој цару, као непријатељу народа рат оглашују. Лето проведе царска породица у дворцу Петерхофу, руском Версељу, близу Кронштада на морској обали. Дворац, парк и читаво село беху опкољени полицијом, жандарима и Черкесима, а дуж пруге Петербург-Петерхоф и Петерхоф-Красноје село налажаху се војници. Тиме се хтело да стане на пут поткопавању жељезничкога дама.

Па поред свега овога Русија није ни спољне одношаје заборавила, а то сведочи долазак црногорске кнегиње Милене у Петербург месеца јуна и избори у Бугарској. Не мало је зачудила свет и ова вест, да ће цар Александар у Данцигу да посети свога деду (очевога ујака) немачкога цара Виљема, јер се држало, да ће ово тешко моћи да буде поред уплива, кога на цара Катков има. Тиме је дата гаранција за дужи мир. У спољној политици је Русија сретна била. Туркомани бише побеђени, рат који је са Кином претио, отстрањен је, а прва рата отштетне своте је пре неколико дана достављена Русији.

У унутрашњости пак стајаху ствари као и до пре. Осим промене униформе и разних комисија ништа се није учинило да се учини краја нихилизму и народној потреби. Осим тога се десиле још неке ствари, које не смемо овде изгубити. Затвор великога кнеза Николе Константиновића, одузимање у-

праве његовоме оцу Константину, отпуст Валујевов са столице министра председника, пад Адлерберга, Кистера и другова му.

Цар је сву своју пажњу обратио сељацима, а то сведоче и разне комисије, које су постављене. Осим тога је покренут и нов лист „Сеоски гласник“ који се бадава народу раздаје, а циљ му је да народ придобије за владу. Овако је било стање прошле године, у Русији. Али кад узмемо да је с једне стране цар био увек пријатељ своме народу, који га због тога и љуби, и да је с друге стране у Русији данас на управи мудри Игњатијев, то држимо, да ће за Русију и у унутрашњости боља времена и то скорим да настану. Министар унутрашњих послова обратио је своју пажњу многим неодложивим питањима, и мора му се заиста признати, да је велику делателност развио. Нема сумње, да је Игњатијев велики радник. За време од 7 месеци, он је са стручњацима ова питања до сада расправљао: 1. понижење отплате за сељаке, закон о пићу и питање о пресељавању; 2., о изванредним обранбеним средствима; 3. реорганизација тајне полиције у Петербургу и Москви; 4. постављен је један одбор за израду општинске управе, и један за решење чивутскога питања; 5. израђен је предлог о оснивању земљеделске банке; 6. сада се, када се когод административним путем изгна, мора назначити и време, докле прогон траје. Ово је заиста грдан рад, кога је руски министар унутрашњих послова до сад обавио. Ми се надамо, да се у Русији догађаји од прошле године неће повратити. — —?

ДОПИСИ.

*** **Земун**, 8. јануара. (Спојење Границе. Избори за загребачки сабор. Избори вар. већа. Расположење странака. Ситније месне новости.) Спојење Границе изведено је фактично од нове године. Спојено је више судство и управа а бан не носи више наслов кр. повереника, него ће као бан троједне краљевине управљати и са Границом. Граница је постала историјско име и ми смо на прагу новог живота. Изашла је наредба банова, да се септемвират, кр. табла и политичне области спајају, даље да ред за градове, која има у троједници крепост закона важи и за границу. Приватно пак извештени смо, да ће се избори за загребачки сабор у граници обавити марта месеца, те ћемо тако скоро уживати благодет уставности.

Како ће нам бити у новом животу, то је питање које ће решити будућност, о томе сад говорити било би прерано, јер не желимо да будемо политични пророци. Једно је сигурно, да кад у опште важи правило: прут је у снопу јак, онда то правило вавда важи и за нас. Бићемо једни и делићемо судбу заједнички. Као што сам значај Границе падом турске државе није имао никакве цене тако и многе установе у њој носе на себи печат преживелости. Граничар је по целој Европи крв пролевао, да учврсти моћ Аустрије, а на дому управљали су с њим каплари са штапом у руци или људи, који су дошли из бела света, непознаваше невоље и болове народне, јер нити су знали језик, ни обичаје, ни дух народни. „Понемчена чешко-шлеска канцеларија“ знала је само за „ферорднунг“ а за закон није нико ни питао. Тако је остало до данашњег дана. Ко је био код ђен. команде? Туђинци и сви осим једног Пирке знали су само нешто рачунати „дијетен-класе“, спремати се за више место, улагивати се старијем и подметати ногу правим пријатељима народним. Ниже чиновништво кињило и силило је народ, нарочито су котарски предстојници, већином туђинци чинили чудо и ствари тако удешавали, како би се препоручили горе.

Нада је, да ће томе бити крај. Поред уставне слободе нужна је и савесна управа. Народ треба да осети, да и практичну корист има од спојења, а наши посланици умеће на сабору заступати више интересе народне.

Пошто је спојењем Границе укинут досадањи општински закон, то се код нас имају предувети избори за ново варошко веће. Разуме се да је услед тога наступило неко кретање и да се чине припреме за тај избор, који ће се се и за кратко време обавити. Они који у Земуну имају права гласа, деле се на три изборна тела, и то у смислу наређења §. 28. изборног закона, те у смислу §. 32. истог закона свако изборно тело има засебну листу. Земун је један изборни срез и сви они, који плаћају порезу уврштени су у изборну листу, те они, који највишу порезу плаћају уврштени су у први изборни срез, средњи у други а они, које најмање приносе, у трећи изборни срез. Изборне су листе јавно изложене у магистратској дворани. Рекламације решаваће одбор, који је наименован од владиног повереника, котарског предстојника Тропера. У том су одбору: А. Д. Јовановић, И. К. Сопрон и М. Ивић. По новом закону чиновници имају право избора.

Садашњи су избори од големе важности. Треба истиснути садању већину већа, која је толику штету општини нанела и која нас управо срамоти. У целом садањем већу нема два, три човека што нешто вреде, оно друго сам је олош. Но пазимо да из једне крајности не паднемо у другу. Оне елементе, који у садањем већу сачињавају већину, ваља немилице потиснути, у томе смо сви сложи. Али шта онда? Ми мислимо, да ваља сви бољи елементи у грађанству да се сложе. Ако се ослонимо на чиновнике знајмо, да је то врбов клин. Радимо праведно и мудро, тражимо слогу, подајмо Немцима, што им припада. Истина не можемо бити за паритет Немаца и Срба у већу, јер Немци не могу се ни по интелигенцији, ни по поревној снази мерити са Србима. Него има други модус, да се Срби и Немци споразумеју. Нека им се сразмеран број већника уступи и нека подначеоник буде немачке народности. Ено горњоварошани Срби и француталски Немци сложни су противу доњоварошана, па зар они да су увиђавнији од нас. Али упуштати се у експерименте, које цео свет одбацује, изгледа нам необично. Ово је наше уверење. Приметити нам је још, да би добро било саззвати што пре конференцију општу како би се договорили, шта да се ради.

Избори за карловачки сабор нису остали без трага. Свест међу овдашњим Србима опет је будна. Интелигенција наша показала је, да јој народни интерес лежи на срцу. Поп Никока и учитељ Марко Рајковић главни кортеши Германови, опште су презрени. Певачка задруга није хтела да пева о светом Николи у Николајевској цркви, ма да слави црква. Црква је била празна, јер тамо служи поп Никола. Исто тако овдашњи мајстори нехтедоше, да им на св. Спиридона, а то им је патрон, служи службу поп Никола, него замолише нашег честитог и општеуваженог проту. Бадава, ко греши против народа, казна неизостаје, а презрење народно жеже као усијано гвожђе.

Но поп Никола и наметнути одбор и даље терају свој занат. Циљ овог привременог одбора је, да обави избор нове скупштине, а донде да обавља текуће послове. Нашем одбору пак као да је девета брига нова скупштина, јер ево шест месеци како управља, а за бирање нове скупштине није учинио ни једног корака, него из једне незаконитости пада у другу. Нова незаконитост је избор куратора школских и сиротињских заклада и црквених тутора. Обично те послове обавља црквено-школски орган у договору са месним свештенством. Међутим овом одбору то неспада у делокруг, а поред свега тога у седници, која је држана у једном дућану, реши да се нови куратори и тутори изаберу, ма да овима није време истекло, и ма да је овде обичај, да се стари функијонари пре избора запитају, да ли се опет те почасти примају. У поменутом дућану дабогме, да немају приступа прота Вукадиновић и парох Руварац, те је тај избор без њих и обављен. Против тог поступка жалише се куратори и тутори административном одбору и бану Пејачевићу. Оним, који су око Јанаћа, добро би дошла управа фондова. Па још какве су личности изабрали. За главног тутора богородичне цркве изабраше, који је судски проглашен као слабоуман, за куратора Пантелићеве закладе једног горњоварошког бирташа који ни писати не уме, а за куратора харишеве закладе познатог Андрејевића. Дакле господа у одбору хоће да им коза чува купус. Мађистрат услед тога обратио се на административни одбор, да овоме чуду крај учини. Стари куратори и тутори неће фондове да предаду, те ће се новоизабраници морати за сад задовољити да са дистанције управљају. Административни одбор на све ово ћути, као да се ово у Тувгузији догађа. Љубопитљиви смо, како ће се ова ствар развити, те ћу вас у своје време известити.

Противници ликују, од како се је пронео глас, да је Герман наименован за патријарха. Јадници, ликују онда, кад је једно од најглавнијих историјских права овостраног народа српског погажено. Но поред свега тога ми се не би на то обзирали. Слепом се не говори о шаренилу боја, а поп-Николи, Рајковићу и компанији о јавном моралу, него морамо коју да рекнемо о нашим чиновницима, који јавно уздижу „победу“ Авђелићеву. Чиновник треба да је неутралан, нарочито ако је још друге вере. али приређивати банкете и пити шампањер у славу победе Авђелићеве и у славу пада браће Живковића, мало је много. Овдашњи судски и политични чиновници радили су баш противно оној окружници, коју је бан пред изборе на загребачки сабор издао и тиме су јако нарушили свој углед и до срца узјели овдашње свесно грађанство. Судац Радослав јавно је по биртијама где му је „хауптквартир“ грдио Живковића. Државни тужитељ Водвашка католик, иде да погађа лађу која ће возити оне који иду на ћабу у Карловце. Котарски предстојник Тропер позива на своју руку кнезове, да иду у Карловце. Знате ли ви господо шта радите? Јесте ли ви за то овде, да дражите овдашње становништво и да правите агитације или да вршите своју дужност, не обзирући се ни нашто? Ми чинимо пажљивим овим бана Пејачевића на ову господу, која га својим понашањем компромитирају. Можда би тој господи добро чинило промена ваздуха.

Бан гроф Пејачевић изабран је у последњој седници вар. већа за почасног грађанина овог града због спојења границе.

Пре неки дан била је главна скупштина српске црквене певачке задруге. Изабран је нов одбор, који се састоји из чланова: Антонија Димитријевића, Јована Јовановића, Симе Пајића, Илије Максимовића и Јосифа Цеја. Можемо задрузи честити на овом избору. У одбору су млади интелигентни људи који ће и хтети и умети радити за задругу. За председника изабран је г. Антоније Димитријевић човек, који је делом показао, да има способности за то место. За задругу је овај избор према пређашњем председнику, који није био дорастао за то место, само добит. Морамо изразити још признање свако досадањем тајнику С. Пушићу и благајнику Ј. Христодулу, који су као што треба вршили своје дужности.

У очи нове године приредила је певачка задруга вечерњу забаву са одабраним програмом. Неколико песама певао је кор пев. задруге, гђа Дабишка певала је соло, Милан и Зорка Теодосијевић дујет, г. Ђ. Поповић свирао је на гласовиру, г. Св. Милетић држао је хумористично предавање, г. Никола Јоксимовић предавао је о „људским карактерима“. Кад је превалила поноћ г. Никола Јоксимовић поздравио је публици нову годину, желећи, да идућа година буде по нас боља, него садања, наводећи шта смо претрпели у прошлој години а при крају важелео је да сложним радом суузбијемо неприлике у идућој години. Света је било доста на забави, расположење изврсно.

Вести из народа.

— Из **Загреба** добили смо ову објаву, да је у листу саопштимо:

Коло младих Срба у Загребу одлучило је, да као сваке, тако и године 1882. свечаним начином прослави дан св. Саве. У ту сврху изабран је одбор, који ће 14. (26.) јануара 1882 у просторијама „грађанске стрељане“ имати, да приреди „беседу с игранком“. На „беседи“ приредиће се за време одмора и „томбола“. Добровољне приноске у новцу примаће с највећом захвалношћу у име потписаног одбора г. Нико Гавела, дочим ће предмете за „томболу“ за време од 29. декембра 1881. (10. јануара 1882.) до 10. (22.) јануара 1882. преузимати гг. М. Бастаић, Ђуро Поповић и Петра Пелеша син. Чисти приход од „беседе“ намењио је одбор фонду „за сиромашне ђаке Србе у Загребу“. Коначно је част потписаном одбору изјавити, да ће се позивнице, које ће уједно и за улазницу важити, заједно са програмом „беседе“ касније разашиљати. — За одбор: претседник: Н. Гавела, перовођа: А. Јанковић.

Нови Сад, 12. јануара. Јуче је отишао др. Светозар Милетић са лађом преко Вуковара у Пешту на угарски сабор. Сутра са истом лађом, која вози од Карловаца до Осека, путују вр. комисар Е. Чех и подпредседник нашег сабора др. Ника Максимовић. Први путује горе, да поднесе извештај. Други иде дома у Сомбор, одакле ће касније такођер у Пешту на сабор.

— На другоме месту доносимо чланак градачке „Дневне Поште“ (Tagespost) о нашем народно-црквеном питању. Чланак је изишао у броју од 7. (19.) јануара, дакле пре службено публикованог наименовања патријарха, и то на челу листа. „Дневна Пошта“ један је од највећих провинцијалних листова у Аустрији; често има оригиналне извештаје, које кад што и сами бечки листови прештампавају. Како нам пријатељ из Граца, који је био тако добар, те нам доставио дотични број, јавља, саопштени чланак није писао Србин, нити други који Словен, него је потекао из самог уредништва. Кад све речено узмемо на ум, нема сумње, да овде имамо пред собом важно мишљење о нашем народно-црквеном питању, мишљење, које има тим већу важност, што је изишло у листу, који иначе није наклоњен Србима, као ни Словенима у опште, јер „Днев. Пошта“ јесте лист — уставоверске боје. Но ми мислимо, да о том питању не може ни један беспристран човек имати другог мишљења, но што га имамо ми, што га има и градачка „Дневна Пошта“.

Приметити нам је само, да смо због наших преских прилика изоставили последњу алинеју из чланка градачког листа.

— У прошлом броју поткрала се штампарска погрешка у уводном чланку. У 3 алинеји у пасусу „Пре публикације нису се могле ....“ ваља да овако гласи: „Пре публикације кр. одписа није се могло расправљати, јер није било субстрата, а после публикације нису се могле такође доносити никакве одлуке“... и т. д., што овим исправљамо.

НОВИЈЕ.

Новије вести о бокељско-херцеговачком устанку и ономе, што с њим у свези стоји, јављају, као што иде:

— Како спљетски „Авенир“ јавља, об ноћ од 28. на 29. пр. мес. ударило је неколико друга од ковачевићеве чете на село Бигоње, што лежи један сахат далеко од Метковића. Због тога су послате две пешачке сатније од веберове пуковније у Неум и Метковић.

— Потпоручник Ладић, који је рањен у бој под Коритом, умрио је.

— Намесник далматински Јовановић вратио се 9. о. м. из Котора преко Кастелновог у Дубровник.

— Из Кракова брзојављају „Н. Сл. Преси“ 9. о. м., да су резерваши галичких пешачких пуковнија бр. 80., 77. и 9. сазвани и да су старији резервашки официри тих пуковнија већ отишли на југ. Како пољски листови јављају, добиле су и пешачке пуковније бр. 58., 27. и 71, налог, нека се спреме за полазак у Далмацију а тако исто и пољско-топничка пуковнија бр. 6. и I. ловачки батаљон.

— Неким бечким и будапештанским листовима, који су Србију и Црну Гору бедили, као да они потпомажу устанак у Боци Которској, Босни и Херцеговини, одговара „Журн. де Ст Петерб.,“ да их неправо беде.

— Загребачки службени лист донео је 9. о. м наименовање Вончине за начеоника одсека за богоштовље и наставу у троједничкој земаљској влади.

— Под хлумецковим председништвом држали су уставоверски заступници са бечког царевинског већа конференцију, где су већали о Аустро-Угарско-српском трговачком уговору. Хлумецки и други изразише се за то, да се уговор прими, јер се у садашњим приликама не могу од Србије надати бољим условима.

— „Н. Сл. Преси“ брзојављају из Котора, како је лорд Сак, који црногорском кнезу носи депеше од инглеског министарства спољашњих послова, 8. о. м. тамо приспео и одмах на Цетиње отишао.

— Српска народна скупштина изабрала је 9. о. м. Алексу Поповића за председника, Милана Кујунџића за потпредседника.

— „Уг. Пошта“ дознаје из Београда, да је митрополит Михајило стављен под полицијску истрагу због беседе, коју је држао, кад му је једна депутација нову годину честитала.

— „П. Лоју“ брзојављају 9. о. м. из Букурешта: Има 14 дана, како се овде бави познати југословенски агитатор Хубмајер. Он много општи с разноврсним људима и често одилази у Рушчук. Пада у очи, што се од неко доба често држе у Јашу састанци, код горчаковљева шурака, кнеза Ђорђа Стурдзе, који је познат као Словенофил.

— Ирским затвореним првацима, Парнелу, Келију и Бријену, саопштено је 7, о. м. службено, да им се затвор па три месеца продужује.

Разне белешке.

= (Редак пример обамрења) десио се недавно у Тамишвару. Кћи неког званичника тако од 16 год. отишла у Ст. Ђурађ у госте; овде се напрасно поболи и након кратког времена умре. Била је и пре као мало болешљива, али да тако за час умре било је ипак чудо. На кревету је лежала хладна и укочена са свима знацима смрти. На послетку донесу и сандук мртвачки па ће као да је већ носе на лађу, јер су је ради били однети у Тамишвар, да је тамо саране. Кад су је већ понели — а она се на једаред трже и викне: не ћу да ме сарањујете! Нико не може описати грозно осећање; пробуди се мртвац! Девојка приповеди да је сав последњи договор: како да је носе, чула. Наравно остала је мало болесна, али су сви знаци, да ће скоро потпуно оздравити. Отац је дочекао живу слаће.

= (Ернесто Роси и — звиждање!) Чувени представљач Хамлета, Отела и др. доживео је ово дана у Америци калабалук, који се ретко дешава глумцу, а ком се најмање икад смео надати тако велики трагичар. Представљао се Хамлет. У сцени између Хамлета и Офелије зазвидаше гласови неки из ложе једне близу просценијума. Роси се задовољио, да се на ложу само намрштено окрене. Али је залуд хтео да настави игру. Тумултуанти су викали: хо хо! Мало потраја, а двојица скочише на бину и Роси би набелајио, да се није бранио мачем, који је случајно имао у тој улози. Викали су: доста, доста! — Читав метеж. Неке женске су попадале у несвест, мушки се узрујали: Напоље с незадовољницима, напоље викаче! Завеса се спусти и — тим се комад сврши. Доцније су морали Росију дати нарочиту гарду да га за случај демонстрације брани. То је баш особењачко — право американски!

= (Новина на свету) излази данашњим даном, као што американци бележе 34.274. По земљама долази на Европу 19.557, сев. Америку 12.400, Азију 775, јуж. Америку 609, Аустралију азијску 661, Африку 132. Од тих журнала штампа се енглеским језиком: 16.500, француски 3850, немачким 7800, шпањолским преко 1600. Дневно излази 4020, 3 пут недељно 18274 а толико од прилике и једаред недељно, 8508 их излазе ређе.

= (Самоубијства у Бечу.) У Бечу се 1881. г. мање убило него у досадашњим годинама. Пре су увек цифре расле, а сад опет опадају. Упада у очи, да се последњег месеца, децембра, мало њих убило, свега 8. Психолошки би се дало то протумачити страховитом катастрофом од 8. децембра. Појмљиво је, кад је сваки био том општом несрећом потресен, да се онда мање могао бавити о себи само, те да очајава о свом јаду. У толиком болу заборављали су многи на свој. Снега се убило ове године њих 298; (а лане 307) по месецима долази на април 35 убијства, и то је највећи месечни број, на децембар 8, најмањи. Просечно има сваког месеца 25 самоубијства, што ће рећи сваки дан 1. Начин, како је ко себи одузео живот, врло је разан: 116 мушких а 10 женских се обесили, 57 све мушки, убили се из пиштоља; 41 човек и 7 жена скочили

су у воду; 22 мушка и 15 женских се отровали; 9 мушких и 2 женских скочило с куће, 10 мушких 2 женских се заклали, 1 човек се дао прегазити, 1 жена се спалила — дакле изабрала најгровнији начин: хаљине је наквасила петролеумом па запалила. — Узроци су: сиротиња, замршаји у породици, немања заслуге итд. Неки су се стаманили усљед меланхолије, неуредног живота, пијанства, полудели, телесних болова, од страха испред кавни, несретне љубави итд.

= (Несрећне лађе.) Година 1881. је поморнаре била врло несретна, кобна година. Не мање од 2039 лађи је пропало на чисто, 359 више него лане. Од њих су 191 парне лађе. Само на енглеској обали разбило се 826, а 1048 спадале су енглеској застави. Штете је тим учињено до 280 милиона ливара, а људске жртве бележе се са 4134.

= (Главни згодитак — продан.) У Прагу је пре кратког времена сиромашан неки занатлијски момак, изгубив оца и матер наглом смрћу, продао све траље што је имао, те скрпио да оде у Америку, не би ли онде лакше нашао рада. Кад се хтео кренути, требао је још да исплати суседу дуг од 20 ф. Не смејући никако крњити скупљену своту с којом мора путовати, одлучи се те прода срећку (лов) коју је од оца још насљедио. Он је прода свом неком рођаку, а овај опет у друге руке. О последњем извлачењу у Љубљани изишао је главни згодитак баш — његова срећка. Данас се несретни момак мучи у Америци где год у фабрици а овде је други неко на његовом лову за 20 ф. добио 20.000 ф.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА
У НОВОМ САДУ.

НОВА КЊИГА

која баш сад из штампе изађе под насловом:

РАТНЕ ПЕСМЕ

ИЗ СРПСКО-ТУРСКОГ РАТА

год. 1876. и 1877.

I. Освајање Ниша.
II. Састанак српске војске с руском у Пироту.
III. Бој на Врањи.
IV. Долазак српске војске на Косово.
V. Песме из рата.
VI. Песме из нашег рата 1877—1878.
VII. Коњ и јунак.
VIII. Песма за певање.
IX. Ђеладин паша.

Цена је овој књизи 25 новч.

Нови Сад, јануара 1882.

Српски књижари
Браћа М. Поповићи.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА.

Изишла је свеска 29.

ДЕЛА ДОСИТЕЈЕВА.

VI. — 16 нов. — (35 пара).

Добија се у свима српским књижарама. Претплата на 24 свеске ф. 3·50 (7 дин.) а поједина 18 н. (40 пара) и онда шаљемо ми о нашем трошку сваку свеску уредно. — Излази сваких 14 дана 1 св. — Новац молимо у напред с поштанском упутницом.

У Панчеву. **Књижара Браће Јовановића.**

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ
на

„РОДОЉУБ“

лист за народну просвету, привреду и забаву.

Од нове године ступио је „Родољуб“ у III. годину од како излази. Ступајући у нову годину, изменио је облик свој, те излази у великом формату, али на истој досадашњој финој хартији. Изменивши облик, није „Родољуб“ ништа од програма свог изменио, него иде за тим, да што скорије прошири програм свој тиме, да може и политичне новости доносити, но што ће тек тада моћи учинити, док законом прописану кауцију положи, око које се сад живо ради. Тада ће му бити одрешеније руке и при расправљању осталих ствари што нису политичне.

„Родољуб“ излази сваке недеље, а цена му је на целу годину 4 фор. или 10 динара; на по године 2 фор. или 5 дин. а на четврт године 1 ф. или 2 и по дин. Претплата се шиље књижари Миливоја Каракашевића у Сомбору (Zombor Bácska) која лист издаје а може се претплатити и у осталим књижарама.

Уредништво и наклада „Родољуба.“

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ
на

„ГОЛУБ“

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ.

Овом наступелом годином, ступио је „Голуб“ у IV. годину свога излажења. Судећи по одзиву а и по изјавама у писмима многих „Голубових“ читалаца, он је постао омиљен гост у многој српској кући, за то смо прегли не жалећи ни труда ни трошка, да „Голуб“ што боље усавршимо, да би тиме још већма могао користити онима, којима је намењен. Ради те цели завели смо од нове године ту новину у њему, да доносимо и светске догађаје у кратким, лако разумљивим потезима, да се тиме младеж наша уповнаје са временом у коме живи и да се већма утврђује у земљописним наукама. Због тога ће „Голуб“ добро доћи и свима онима, који ма из ког узрока не могу да држе и читају велике новине а ради су да знају шта је ново у свету. Такође ће „Голуб“ доносити и описе српских крајева и места ради бољег познавања српског народа и његових пребивалишта. Све остало, остаје по старом те ће и од сад, као и до сад доносити: лепе песме и приповетке, поуке из свију струка науке и ситније забаве: загонетке, ребусе и коњичке скокове. — Сваки број доноси по неколико лепих слика.

„Голуб“ излази један пут месечно на финој хартији велике осмине и стаје годишње само 1 фор. или 2 и по динара. Претплата се шиље књижари Мил. Каракашевићу у Сомбор (Zombor Bácska) која лист издаје. Но примаће претплату и све друге књижаре српске. Вересије нема. — 1. број „Голуба“ за 1882. изишао је са одабраном садржином и добиће га одмах свако, ко се на њега претплати. Претплата се прима само на целу годину.

Уредништво и наклада „Голуба.“

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ
НА КЊИГУ

СРПСКИ СВЕТ.

„Српски Свет“ уповнаће своје читаоце са свима српским земљама. Но не само то, већ ће их уповнати и са најглавнијим историјским догађајима и личносотима нашег народа. Он је нарочито намењен нашој омладини, а поглавито ђацима виших основних школа, и нижих разреда гимназија: али је тако исто добро дошао и сваком оном Србину и Српкињи, који су ради, да што више знаду о српским земљама.

Да би читаоцима било јасније оно, о чему се у „Српском Свету“ говори, потрудио сам се, те сам израдио и карту „Србије и српских земаља“, која ће ићи заједно с књигом.

Цела књига изнеће око десет штампани табака, а цена заједно с картом биће за уписнике само $1\frac{1}{2}$ дин. или 75 кр. а. вред. а за не уписнике биће 2. д. или 1 ф. аустр. вредн. Пошиљања биће о мом трошку. Скупљачима је једанајеста за труд. Претплата прима се до 20 фебруара, а књига ће бити готова до конца истог месеца. Новце ваља слати потписатом. Ко од уписника жели може му се и име штампати.

Умољавам све моје другове по занимању, а и остале пријатеље наше књиге, да се око скупљања претплатника својски постарају.

На нову годину 1882 Београд.

Пет. Н. Никетић
учитељ савамалски.

ПОЗИВ
у свечану седницу књижевног одељења „Матице српске“.

Позивају се сва господа чланови књижевног одељења, чланови матичини и остала поштована публика, да изволе доћи у свечану седницу књижевног одељења, која ће бити на св. Саву 14. (26.) јануара о. г. у $3\frac{1}{2}$ сахата после подне.

У свечаној седници говориће члан Емил Чакра у спомен дру Данилу Медаковићу, члану књижевног одељења матичиног.

У Новом Саду 8. (20.) јануара 1882.

Председништво „Матице српске“.

ПОЗИВ
у дванајсту редовну годишњу главну скупштину

„Задруге Срба занатлија новосађана“

која ће се држати у недељу 17. (29.) јануара 1882. у 9 сати пре подне у здању српске средишне основне школе.

Дневни ред скупштински:

1. Прочитање имена присутних задругара и оверовљење истих.
2. Чита се читуља умрлих задругара у минулој години.
3. Избор председника, подпредседника и осталих часника друштвених.
4. Избор секретара и определење нагрзде му за год. 1882.
5. Избор половине одборника у смислу §. 13. правила задружних.
6. Избор пороте по §. 24. задр. правила.
7. Извештај прошлогодишњег одбора о своме годишњем пословању.
8. Извештај прошлогодишњег благајника о стању благајне и предлог рачунских прегледача ради разрешења од даље одговорности (апсолуторије).
9. Примање занатлија у задругу.
10. Извештај одборов о побрисаним из задруге задругарима.
11. Углављење таксе за посредовање око занатлијских ученика и помоћника за 1882.
12. Предлови одборски.
13. Предлови појединих задругара.*)
14. Прорачун за год. 1882.
15. Избор троице изасланика скупштинских ради оверовљења записника ове скупштине.

*) Предлози који нису на дневни ред стављени узеће се на главној скупштини у расправљање само онда, кад се подписом 5-рице задругара поднесу одбору бар на 8 дана пре дана скупштинског.

Из продужене одборске седнице „Задруге Срба занатлија“ држане 1. (13.) јануара 1882. у Н. Саду.

Радослав Хорват, бележник. **Стеван Гавриловић**, председник.

СРПСКО НАРОД. ПОЗОРИШТЕ.
(Недељни ред представа.)

У среду 13. јануара: „Сан и јава“. Историј-драма у 3 чина написао др. Милан Јовановић.

У суботу 16. јануара с новом поделом улога први пут: „Обрштар од осамнаест година“. Шаљива игра у 1 чину, превео А. Телечки. — Пре тога: „Доктор Робин“. Шаљива игра у 1. чину, написао Премарej, за српску позорницу прерадио Ј. Ђорђевић.

У недељу 17. јануара, у корист позоришне дружине, први пут: „Рат у мирно доба“. Шаљива игра у 5 чинова, по Шентану и Моверу прерадио Александар Б. Јовановић.

Свима пријатељима и знанцима јављам, да се у Парису налазим и да станујем у Hotel de Normandie Nr. 15. 46. Rue de Seine 46.

Др. Миша А. Поповић.

Јављам свој родбини пријатељима и познаницима да ћу у ову суботу 16. (28.) јануара моме нигда непрежаљеном супругу **АНАНИЈИ ДЕРА** годишњи парастос у овдашњој саборној цркви у 11. сати пре подне давати.

У Новом Саду 11. (23.) јануара. 1882.

Јована Дера.

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

СТЕВАН КОСТОВИЋ
КОМИСИОНСКА РАДЊА У БУДИМ-ПЕШТИ.

Куп и продаја свију ниже назначени и у ту струку спадајући артикла по умереној провизији и строго солидној послузи.

Извештај од 9. (21.) јан. 1882.

Жито из Потисја — — — —	77—79 ф. 13.—	ф. 13.10
„ „ „ — — — —	74—76 „ 12.60	„ 12.90
„ банатско — — — —	77—78 „ —.—	„ —.—
„ „ — — — —	74—76 „ 12.65	„ 12.90
„ „ — — — —	72—73 „ 12.—	„ 12.50
„ бачко — — — —	73—75 „ 12.45	„ 12.75
„ „ — — — —	72— „ —.—	„ —.—
„ влашко — — — —	75— „ 11.80	„ —.—
„ „ — — — —	73— „ —.—	„ —.—
„ српско — — — —	76— „ —.—	„ —.—
„ „ — — — —	—74 „ 11.60	„ —.—
Уванц-жито за март-април — — —	ф. 12.48	ф. 12.50
„ за септ.-октобар — — —	„ —.—	„ —.—
Раж мађарска — — — — —	„ 8.40	„ 8.80
„ влашка — — — — —	„ —.—	„ —.—
Јечам за храну — — — — —	„ 7.20	„ 7.75
„ за пиваре — — — — —	„ 8.—	„ 9.50
„ влашки — — — — —	„ 7.25	„ 7.50
Зоб трг. роба — — — — —	„ 7.25	„ 7.70
„ фина роба — — — — —	„ —.—	„ —.—
Уванц-зоб за септ.-октобар — — —	„ —.—	„ —.—
„ за март-април — — —	„ 8.42	„ 8.45
Проја мађарска — — — — —	„ 5.—	„ 6.—
„ влашка — — — — —	„ 6.—	„ 6.50
„ влашка за пролеће — — — —	„ —.—	„ —.—
Кукуруз, готова роба, банатски — —	„ 7.15	„ 7.35
„ „ „ влашки — —	„ —.—	„ —.—
„ за мај-јуни банатски — — —	„ 7.42	„ 7.45
„ за септ.-август банатски — —	„ —.—	„ —.—
„ за септ.-октобар банатски — —	„ —.—	„ —.—
„ за јан. фебр. март, банатски нови	„ —.—	„ —.—
„ за јан. фебр. март, влашки нов	„ —.—	„ —.—
Репица готова роба Kohl — — — —	„ —.—	„ —.—
„ банатска — — — — —	„ —.—	„ —.—
„ за август-септембар Kohl — —	„ —.—	„ —.—
„ за јули-август банатска — —	„ —.—	„ —.—
Горушица по каквоћи — — — —	„ 6.50	„ 7.—
Мувар „ „ — — — —	„ 7.50	„ 8.—
Лаћено семе по каквоћи — — — —	„ 13.—	„ 13.50
Кудељно семе „ — — — —	„ 8.—	„ 9.—
Бикељ по каквоћи — — — — —	„ 7.50	„ 8.—
Пасуљ бели нови — — — — —	„ 11.50	„ 12.—
„ „ стари — — — — —	„ 8.50	„ 10.—
„ жути нови — — — — — —	„ 10.75	„ 11.50
Погачице од репице — — — — —	„ 6.50	„ 6.80
Погачице од горушице по каквоћи — —	„ 4.50	„ 5.—
Паприка трг. роба — — — — —	„ 17.—	„ 18.—
„ фина роба — — — — —	„ 45.—	„ 48.—
„ — — — — — — —	„ 36.—	„ 38.—
Мед оцеђен — — — — — — —	„ 30.50	„ 31.50
„ вошчани — — — — — — —	„ 27.50	„ 29.—
„ за октобар-новембар оцеђен — —	„ —.—	„ —.—
Восак рожњавски — — — — —	„ 118.—	„ 120.—
„ славонски — — — — —	„ 122.—	„ 125.—
Шљиве српске гот. роба нова у бурадма	„ 11.50	„ 12.—
„ „ „ „ у џакови — —	„ 11.—	„ 11.75
„ „ уванц роба за нов. у бурадма	„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ у џакови	„ —.—	„ —.—
„ босанске гот. роба нова у бурадма	„ 12.—	„ 13.—
„ „ „ „ у џакови	„ 11.50	„ 12.50
„ „ уванц роба за нов. у бур.	„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ у џакови	„ —.—	„ —.—
Пекмез, готова роба, славонски — —	„ 15.—	„ 16.50
„ за септембар-октобар славонски	„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ банатски	„ 11.—	„ 12.50
Свињска маст варошка — — — —	„ 73.50	„ 74.—
„ „ сеоска роба — — — —	„ 72.50	„ 73.—
Шпиркe прима мађарске — — —	„ 14.—	„ 17.50
„ прима 1881 славонске — —	„ 15.50	„ 16.—
„ секунда „ 1881. — —	„ 10.—	„ 11.50
„ прима српске 1879. — —	„ 13.50	„ 14.—
„ прима српске 1881. — —	„ 13.50	„ 14.—
Овчије коже срп. и бос. лаке по 102 ком.	„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ „ средње 102 ком.	„ 110.—	„ 132.—
„ „ „ „ „ тешке 102 ком.	„ 135.—	„ 145.—
Јагњеће за табаке 102 ком.	„ 70.—	„ 90.—
„ за ћурчије 102 ком.	„ 100.—	„ 110.—
Козије по каквоћи за 56 кила — —	„ 56.—	„ 60.—
Јареће „ „ мађар. ердељс. — —	„ 130.—	„ 140.—
„ „ тешке — — —	„ 110.—	„ 120.—
Шпирит: у бур. од 600—700 лит. } 90%	„ 34.—	„ —.—
„ „ „ „ 300—400 „ } (36 A)	„ 34.50	„ —.—

Рана. Ове недеље имадосмо угодан и пријатан течај у готовом житу, правац беше чврст, куповна вољa жива и тако се са 20 до 25 нов побољшаним ценама око 90.000 м. ц. жита променуло Од иноземске робе продала се једна већа партија српског 76 кила тешког жита по фор 1180, а влашког $70\frac{1}{2}$ кила квалитета по ф.р. 11.05, а 73 кила квалитета по фор 11.75 У прочим фелама ране као у јечму, кукурузу и зоби скочиле су цене са 10 до 15 нов. и више су тражене. Термини чврсто и у цени скакајући.

Продукти. Минуле недеље био је обрт у шљивама, изузимајући неке мале српске партије, посве незнатан. Пекмез као и пре без сваког обрта. Свињска маст код сталног држања месара, добро се цене одржале, роба на контракт је тражена Шпиркe су нешто боље тражене, али правац у ценама остао је без промене. Од кожа се овчије, јагњеће за табаке и добре јареће, радо узимају, — а проче феле остају без питања.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Код новоустројене „Задруге за међусобно помагање и штедњу у Митровици“ отворено је место књиговође са годишњом платом од 800. ф. а. вр.

Молитељи на ово место имају сведочбама доказати, да су трговачку школу свршили, да су непорочног понашања у политичном и моралном обзиру — надаље досадање занимање означити и тако инструиране молбенице за 14 дана од дана првог уврћења овог стечаја на председништво митровачке задруге за међусобно помагање и штедњу управити. Они, који су у сличним заводима практично и са успехом радили имају првенство.

У Митровици 1. (13.) јануара 1882.

У заступању г. председника
подпредседник
Константин Трумић.

ЗА МАНУФАКТУРНУ РАДЊУ

тражи се млађи спомоћник. Извјестије у администрацији листа.

Оглас.

Управа манастира Беочина издаваће путем јавне дражбе дана 21. јануара (2. фебруара) о. г. у 9. сати пре подне своју пустару низ Дунав лежећу на 3. године у закуп.

Условија могу се сваког дана у манастиру видити.

У манастиру Беочину 4. (16.) јануара 1882.

3—3 **Управа манастирска.**

ПРОДАЈА КУЋЕ.

Долеподписани продају из слободне руке своју кућу, налазећу се у ћурчинској улици број 1941. преко од апотеке г. М. Максимовића, ближа условија код долеподписани и у књижари Браће М. Поповића 3—3

Браћа Трифуновић.

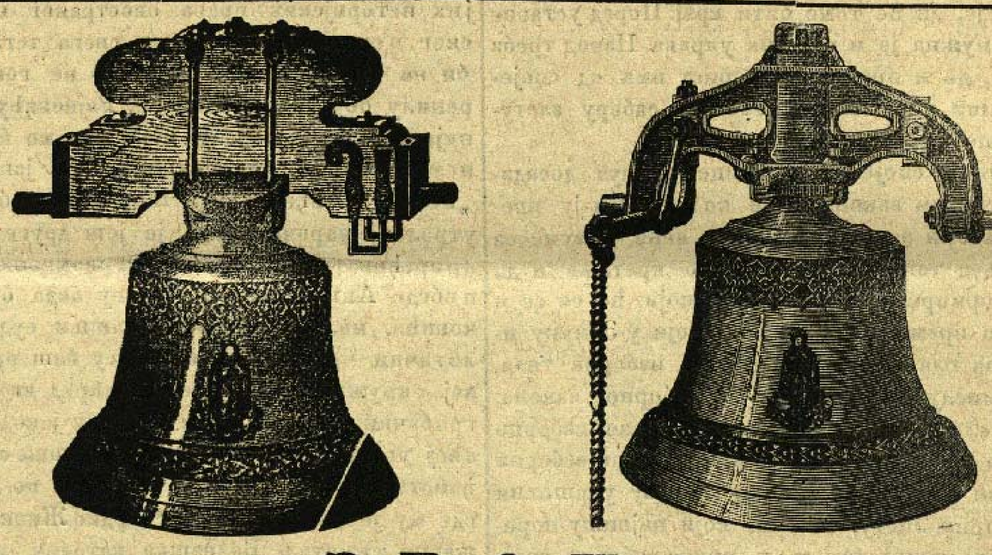

ЗВОНА

по новој и старој системи са гвозденим и дрвеним крунама, хармонично удешена од најфинијег метала, са најчистијом израдом, израђује ливница Ђорђа Бота синова, са гаранцијом ка више година.

Стара прснута звона прима горереченa фирма у промену за нова, са врло малом доплатом. Такођер дајемо до знања оним честним општинама, које би раде нова звона лити дати, или стара звона у промену за нова, а нису у стању одма исплатити, примамо се израдити истим општинама на исплату. На захтевање шаљемо ливане мустре звона како са гвозденим, тако са дрвеним крунама.

3—3 **ЂОРЂА БОТА СИНОВИ**
звоноливци у Вршцу.

Одговорни уредник др. Светозар Милетић. **Српска штампарија дра Светозара Милетића.**